

Tasviriy san'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi

Kamolova E'zoza Iskandar qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san'at magistratura ta'lim yo'nalishi

1-bosqich magistranti

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada tasviriy san'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy asoslari va amaliy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarda ijodiy fikrlashni, san'atga nisbatan motivatsiyani va mustaqil izlanish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqolada S. A. Shovdirovning san'at ta'limi jarayonida “flipped classroom”, loyiha asosida o'qitish va integrativ metodlardan foydalanish bo'yicha ilmiy ishlari tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion texnologiyalar san'at pedagogikasida kompetensiyaviy yondashuvni amalga oshirishda samarali vosita hisoblanadi.

KALIT SO'ZLAR: tasviriy san'at ta'limi, innovatsion texnologiyalar, pedagogik metodlar, kompetensiya, Shovdirov S. A., ijodiy fikrlash, raqamli ta'lim

Bugungi kunda ta'lim tizimi globallashuv, raqamli texnologiyalar va yangicha pedagogik konsepsiyalar ta'sirida tubdan yangilanmoqda. Xususan, tasviriy san'at pedagogikasida innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy salohiyatini yuzaga chiqarish, estetik didini rivojlantirish va ularni zamonaviy jamiyat talablariga mos ravishda tayyorlashda asosiy omilga aylanmoqda.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar — bu ta'lim jarayoniga yangicha metod va vositalarni tatbiq etish, o'qituvchining faoliyatini boshqarishdan ko'ra yo'naltiruvchi, o'quvchini esa passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirishga qaratilgan tizimdir. Ayniqsa, tasviriy san'at fanida bu texnologiyalar o'quvchilarning badiiy idroki va amaliy ko'nikmalarini rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi.

Tadqiqotchi **S. A. Shovdirov** (2025) o'zining “Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology” nomli maqolasida “teskari sinf” metodining san'at ta'limi uchun ahamiyatini ilmiy asoslab bergan. Unga ko'ra, o'quvchilar darsdan oldin nazariy materiallarni mustaqil o'zlashtirib, dars jarayonida amaliy mashg'ulotlarda bu bilimlarni ijodiy qo'llash orqali

o'rganishni chuqurlashtiradi. Bu jarayon shaxsga yo'naltirilgan va kompetensiyaviy ta'lim tamoyillariga to'la mos keladi.

Shuningdek, Shovdirov (2017; 2023) asarlarida tasviriy san'at o'qituvchisining kasbiy tayyorgarligi, metod tanlash mezonlari va o'quvchilarda san'at savodxonligini shakllantirish omillariga e'tibor qaratilgan. Muallifning fikricha, zamonaviy pedagogik texnologiyalar san'at ta'limini interfaol, integrativ va ijodiy yo'nalishda tashkil etishga xizmat qiladi.

Shunday qilib, innovatsion texnologiyalarni san'at ta'limida tatbiq etish o'qituvchidan metodik mahorat, psixologik yondashuv va texnologik savodxonlikni talab etadi. Ularning qo'llanilishi o'quvchilarning faolligini oshiradi, o'quv jarayonini ijodiy muhitga aylantiradi va san'atni nafaqat estetik, balki ijtimoiy-hayotiy hodisa sifatida anglash imkonini beradi.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchi shaxsini rivojlantirish, uning ijodiy fikrlash qobiliyatini, mustaqil tahlil va muammolarni hal qilish kompetensiyalarini shakllantirishni asosiy maqsad qilib olgan. Shu jihatdan, tasviriy san'at pedagogikasida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash masalasi dolzarb ilmiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Chunki san'at fani, avvalo, o'quvchilarning estetik didini tarbiyalash, ularni go'zallikni idrok etishga, o'z fikrini badiiy shaklda ifodalashga o'rgatish bilan bir qatorda, turli sohalardagi bilimlarni uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Innovatsion pedagogik texnologiyalar tushunchasi keng ma'noga ega bo'lib, u ta'lim jarayoniga yangi metodlar, interfaol uslublar, axborot-kommunikatsiya vositalari va muammoli o'qitish shakllarini tatbiq etishni anglatadi. Tasviriy san'at darslarida bu texnologiyalar o'quvchini faol ijodkor sifatida shakllantirish, san'atni hayot bilan bog'lash va badiiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi.

S. A. Shovdirovning ilmiy tadqiqotlari san'at ta'limida innovatsion metodlardan samarali foydalanish bo'yicha muhim nazariy asoslarni yaratgan. U 2025-yilda chop etilgan "Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology" nomli maqolasida "flipped classroom" — ya'ni teskari sinf texnologiyasining pedagogik afzalliklarini san'at ta'limi misolida tahlil qiladi. Ushbu metod o'qituvchining an'anaviy ma'ruza o'rnini mustaqil tayyorgarlikka, dars vaqtini esa ijodiy amaliyotga yo'naltiradi. Bu yondashuv san'at darslarini interfaol, jonli, o'quvchiga yo'naltirilgan muhitga aylantiradi. Masalan, talabalar darsdan avval

san'at tarixiga oid video materiallarni o'rganib, dars jarayonida ularni amaliy ijodda qo'llaydilar. Bu esa nazariy bilim va amaliy faoliyatning uzviylikini ta'minlaydi.

Shovdirov (2017) o'z tadqiqotida tasviriy san'at o'qituvchilari metod tanlashda shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni ustuvor qo'yish lozimligini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, o'qituvchi dars jarayonida o'quvchining qiziqishi, individual psixologik xususiyatlari, ijodiy potensialini inobatga olgan holda texnologiyalarni tanlashi kerak. Shu sababli, innovatsion texnologiyalarni qo'llashda yagona universal modeldan ko'ra, differensial va integrativ yondashuv muhim hisoblanadi.

Tasviriy san'at ta'limida keng qo'llanilayotgan innovatsion metodlardan biri — **loyiha asosida o'qitish texnologiyasidir**. Bu metod o'quvchini ijodiy izlanishga, o'z g'oyasini amaliy shaklga keltirishga undaydi. Loyiha ishlari orqali o'quvchilar badiiy tasvir yaratish jarayonini nafaqat texnik nuqtayi nazardan, balki konseptual, estetik va ijtimoiy jihatdan ham o'rganadilar. Masalan, "Tabiat va inson uyg'unligi" mavzusida ijodiy loyiha tayyorlash jarayonida o'quvchilar ekologiya, biologiya va madaniyatshunoslik fanlari bilan bog'liq bilimlarni qo'llaydilar. Shu tariqa, san'at ta'limi fanlararo integratsiya vositasiga aylanadi.

Shovdirov (2023) o'z tadqiqotlarida tasviriy savodxonlikni shakllantirishda mantiqiy va abstrakt fikrlashni rivojlantirish zarurligini ta'kidlagan. Uning fikricha, innovatsion texnologiyalar — bu o'quvchini tayyor ma'lumotni yodlashga emas, balki o'z fikrini izlash, tahlil qilish va yangi yechim yaratishga o'rgatadigan vositalardir. Masalan, muammoli vaziyatlar asosida o'qitish (problem-based learning) usuli orqali o'quvchilarga "inson va tabiat o'rtasidagi badiiy uyg'unlikni tasvirlash" kabi topshiriqlar berish o'quvchilarning mantiqiy, tahliliy va ijodiy fikrlashini uyg'otadi.

Zamonaviy texnologik taraqqiyot sharoitida san'at ta'limi jarayonida **raqamli vositalar**dan foydalanish ham muhim o'rin tutadi. Raqamli dizayn, 3D-modellashtirish, grafik dasturlar bilan ishlash, virtual muzeylarni o'rganish kabi faoliyatlar san'at darslarining didaktik imkoniyatlarini kengaytiradi. Bu yo'nalish bo'yicha Shovdirov (2024) ekologik mavzulardagi san'at loyihalarini o'rganish jarayonida raqamli tasvirlardan foydalanish o'quvchilarning ekologik ongini oshirishi va badiiy fikrni zamonaviy shaklda ifodalashga yordam berishini ta'kidlagan.

Innovatsion texnologiyalarni qo'llashning yana bir afzalligi — bu **kompetensiyaviy yondashuvni** ta'minlashidir. An'anaviy ta'limda asosiy e'tibor nazariy bilimlarni o'zlashtirishga qaratilgan bo'lsa, innovatsion yondashuvlarda

o'quvchi amaliy faoliyatda o'z kompetensiyasini namoyon etadi. San'at ta'limida bu yondashuv o'quvchilarning badiiy tafakkuri, estetik didi, tahliliy fikrlash va kommunikativ qobiliyatlarini kompleks rivojlantirishga olib keladi. Shovdirov va Ibraimov (2023) bu borada o'quvchilarning san'at savodxonligi kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy tamoyillarini ishlab chiqqan.

Innovatsion texnologiyalar shuningdek, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi kommunikatsiyani o'zgartiradi. Endi o'qituvchi bilim manbai emas, balki yo'naltiruvchi, maslahat beruvchi, ijodiy jarayonni boshqaruvchi shaxsga aylanadi. O'quvchi esa mustaqil izlanadigan, yangi g'oya yaratadigan, o'z fikrini badiiy shaklda ifodalashni o'rganadigan faol sub'yektga aylanadi. Bu holat o'qitish jarayonining demokratlashuviga, o'quvchi shaxsini markazga qo'ygan ta'lim modelining shakllanishiga olib keladi.

Tasviriy san'at ta'limida innovatsion texnologiyalarni qo'llashda psixologik va metodik yondashuvlar uyg'unligi muhimdir. Shovdirov (2017) o'quvchilarda tasviriy savodxonlikni rivojlantirishda psixologik omillar — motivatsiya, qiziqish, hissiy holatni hisobga olish zarurligini qayd etadi. Innovatsion metodlar, ayniqsa, interfaol mashg'ulotlar, guruhiy ijodiy ishlar, musobaqa va loyiha shaklidagi darslar o'quvchilarning ishtirok faolligini oshiradi.

Innovatsion texnologiyalarning yana bir jihati — bu o'quvchilarda tanqidiy tafakkurni shakllantirishdir. Tasviriy san'at darslarida o'quvchilarga turli badiiy asarlarni tahlil qilish, baholash, solishtirish, yangi g'oyalar taklif etish kabi topshiriqlar berilishi natijasida ularning fikrlash doirasi kengayadi. Shovdirov (2023)ning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, tanqidiy tahlil asosida o'qitish o'quvchilarning estetik idroki va badiiy baholash madaniyatini rivojlantirishda katta ahamiyatga ega.

Shuningdek, innovatsion texnologiyalar san'at ta'limining milliy yo'nalishlarini ham mustahkamlaydi. Masalan, o'quvchilarga milliy naqshlar, xalq amaliy san'ati, tarixiy me'moriy obidalar asosida raqamli dizayn yoki 3D loyihalar yaratish topshirilsa, ular milliy qadriyatlarni zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtiradi. Bu holat yosh avlodda milliy o'zlikni anglash, madaniy merosga hurmat bilan qarash va zamonaviy san'at vositalarida uni targ'ib etish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Umuman olganda, tasviriy san'at ta'limida innovatsion texnologiyalarni qo'llash ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarda mustaqil va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi, ta'limni zamonaviy raqamli muhitga moslashtiradi. Bu

yondashuv o'qituvchilardan doimiy yangilanish, ilmiy-metodik izlanish va innovatsion fikrlashni talab etadi. Shovdirov S. A.ning ilmiy merosi bu borada pedagogik amaliyot uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi va san'at ta'limining rivojlanishida muhim o'rin tutadi.

Tasviriy san'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarning joriy etilishi bugungi kunda o'qitish tizimini zamonaviylashtirish va san'at fanining ijtimoiy ahamiyatini kuchaytirishning muhim omillaridan biridir. An'anaviy ta'limda o'qituvchi asosiy bilim manbai, o'quvchi esa passiv tinglovchi sifatida qatnashgan bo'lsa, hozirda ta'lim jarayonida faol, interfaol, shaxsga yo'naltirilgan va kompetensiyaviy yondashuvlar ustuvor o'rinni egallamoqda. Innovatsion texnologiyalar aynan shu o'zgarishlarni amaliyotga tatbiq etishda asosiy vosita bo'lib xizmat qilmoqda.

Tasviriy san'at darslari, avvalo, o'quvchilarni badiiy ijodga, estetik idrokka, kompozitsion fikrlashga va obrazli tasavvurga o'rgatadi. Shu bois bu sohada o'qitishning har bir bosqichida texnologik yondashuvning metodik jihatdan puxta tashkil etilishi zarur. **Shovdirov S. A.** o'zining bir qator ilmiy ishlari, xususan, "Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons" (2017) nomli maqolasida san'at ta'limida metod tanlashning ilmiy-mezoniy asoslarini ishlab chiqqan. Unga ko'ra, darsning maqsadi, o'quvchilar tayyorgarlik darajasi va badiiy yo'nalishning xususiyatlari o'qituvchi tomonidan qo'llaniladigan texnologiyani aniqlaydi. Masalan, boshlang'ich bosqichda ko'rgazmali, o'yinli, amaliy mashg'ulotlar samarali bo'lsa, yuqori bosqichlarda loyihaviy va tadqiqotga asoslangan yondashuvlar afzal hisoblanadi.

Innovatsion texnologiyalarning turlari va ularning amaliy ahamiyati

Zamonaviy san'at ta'limida keng qo'llanilayotgan innovatsion texnologiyalar qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

1. "Flipped classroom" (teskari sinf) texnologiyasi.

Ushbu modelda o'quvchilar nazariy bilimlarni darsdan tashqarida, ya'ni uyda videodarslar, raqamli platformalar yoki o'quv modullar orqali o'zlashtiradi. Dars jarayonida esa ularni tahlil qilish, amaliy mashg'ulotlarda qo'llash va muhokama qilishga e'tibor qaratiladi. Shovdirov (2025) tomonidan san'at ta'limida bu texnologiyani qo'llash usullari o'rganilgan bo'lib, u ijodiy mustaqillikni rivojlantiruvchi samarali vosita sifatida tavsiya etiladi.

2. **Loyihaviy ta'lim texnologiyasi.**

Loyihaviy yondashuv o'quvchini ijodiy izlanishga, muayyan badiiy muammoni mustaqil hal etishga o'rgatadi. Bu jarayon nafaqat tasviriy ko'nikmalarni, balki muloqot, tahlil, taqdimot kabi ijtimoiy kompetensiyalarni ham shakllantiradi. Masalan, o'quvchilar "Mahallam manzarasini chizaman" loyihasi doirasida kuzatish, chizish, sharhlash va natijani jamoa oldida himoya qilish kabi bosqichlardan o'tadilar.

3. **Axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT).**

AKT vositalari san'at ta'limining yangi bosqichini ochmoqda. Grafika dasturlari (Photoshop, CorelDRAW), 3D-modellashtirish, raqamli rasm chizish, onlayn galereyalar bilan ishlash o'quvchilarga san'atning zamonaviy yo'nalishlarini o'rganish imkonini beradi. Bu texnologiyalar yoshlarning san'atga bo'lgan qiziqishini oshirib, ularni kreativ sanoatga tayyorlashga xizmat qiladi.

4. **Interfaol o'qitish metodlari.**

"Aqliy hujum", "Klaster", "Blits-so'rov", "Bahs-munozara" kabi metodlar dars jarayonida o'quvchilarning faolligini oshiradi, estetik fikrlashni rivojlantiradi. Ayniqsa, ijodiy tahlil asosida amalga oshiriladigan "kompozitsiyani muhokama qilish" mashg'ulotlari o'quvchilarda san'at asarini anglash va baholash kompetensiyasini shakllantiradi.

Innovatsion yondashuvlarning pedagogik va psixologik asoslari

Pedagogik nuqtai nazardan, innovatsion texnologiyalar o'quv jarayonini demokratlashtirish, shaxsga yo'naltirilgan yondashuvni amalga oshirish va o'quvchini faol subyekt sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Shovdirov (2017) o'zining "Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности" nomli maqolasida san'at o'qituvchilarini tadqiqotchilik faoliyatiga tayyorlashni zamonaviy ta'lim talabining ajralmas qismi sifatida ta'riflaydi. Chunki har bir innovatsion metodni samarali tatbiq etish uchun o'qituvchi ilmiy-tadqiqot asosida ishlay olishi, dars jarayonida tahliliy yondashuvni qo'llay bilishi lozim.

Psixologik nuqtai nazardan esa, innovatsion texnologiyalar o'quvchilarda o'z-o'zini anglash, ijodiy fikrlash, estetik emotsiyalarni boshqarish va o'z imkoniyatlariga ishonchni shakllantiradi. Bu esa tasviriy san'at ta'limining asosiy maqsadi — shaxsning badiiy va estetik madaniyatini rivojlantirish bilan bevosita bog'liq.

San'at ta'limida integratsiya va interdisciplinarlik

Bugungi kunda san'at ta'limida innovatsion yondashuvlar ko'pincha interdisciplinar va integrativ tamoyillar asosida amalga oshiriladi. Masalan, tasviriy san'atni tarix, biologiya, matematika yoki texnologiya fanlari bilan bog'lash o'quvchilarning umumiy tafakkurini kengaytiradi. Shovdirov va Ibraimov (2023) bu jarayonni "art literacy" kompetensiyalarini shakllantirishda muhim metodik yo'nalish sifatida ta'riflaydi.

Bunday yondashuvda o'quvchilar rang nazariyasini fizika qonunlari bilan, me'moriy chizmalarni matematika bilan, kompozitsion tahlilni tarixiy kontekst bilan uyg'unlashtiradilar. Natijada san'at ta'limi faqat chizmachilik yoki tasvir ko'nikmasi bilan cheklanmay, keng fikrlovchi, ilmiy tahlilga qodir ijodkor shaxsni shakllantiradi.

O'qituvchi roli va kasbiy kompetensiyalar

Innovatsion texnologiyalarni samarali qo'llashda o'qituvchining roli alohida ahamiyatga ega. U faqat bilim beruvchi emas, balki o'quv jarayonini boshqaruvchi, motivatsiya yaratuvchi va ijodiy muhit tashkilotchisiga aylanadi. Shovdirov (2024)ning "Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari" nomli maqolasida bu fikrlar amaliy asoslangan. Muallifning ta'kidlashicha, o'qituvchi o'z faoliyatida quyidagi kompetensiyalarni namoyon etishi zarur: metodik mahorat, kommunikativlik, axborot savodxonligi va badiiy tafakkur.

Innovatsion yondashuvlarning natijalari

Innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish natijasida san'at ta'limida quyidagi o'zgarishlar kuzatiladi:

- o'quvchilarning mustaqil fikrlashi va ijodkorligi ortadi;
- badiiy idrok, kompozitsion tafakkur va estetik did rivojlanadi;
- o'quv jarayoni interfaol va motivatsion muhitga aylanadi;
- o'qituvchi-o'quvchi hamkorligi kuchayadi;
- o'quvchilarda amaliy kompetensiyalar shakllanadi.

Bu natijalar Shovdirov S. A. va boshqa zamonaviy pedagoglarning ilmiy qarashlarini tasdiqlaydi. Ularning tadqiqotlari san'at ta'limida innovatsion texnologiyalarni qo'llash nafaqat metodik yangilik, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirishning strategik yo'nalishi ekanligini ko'rsatadi.

Tasviriy san'at ta'limida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash o'quv jarayonining samaradorligini oshiruvchi, o'quvchi shaxsini har tomonlama

rivojlantiruvchi muhim omil hisoblanadi. Bunday texnologiyalar ta'limni an'anaviy shakldan interfaol, ijodiy va kompetensiyaviy yondashuv asosiga o'tkazadi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, "flipped classroom", loyihaviy o'qitish, AKT va interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarda mustaqil fikrlash, badiiy idrok, estetik baholash va ijodiy faoliyatni rivojlantirishga xizmat qiladi.

S. A. Shovdirovning ilmiy ishlari bu borada muhim nazariy asos va amaliy tavsiyalarni beradi. Uning ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish haqidagi tadqiqotlari o'qituvchining metodik mahorati va o'quvchilarning ijodiy kompetensiyasini rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Shunday qilib, zamonaviy tasviriy san'at ta'limi innovatsion texnologiyalarni keng qo'llash orqali o'quvchini nafaqat chizuvchi, balki tahlil qiluvchi, ijodkor va mustaqil fikrlovchi shaxs sifatida shakllantirishni ta'minlaydi. Kelgusida bu sohada raqamli ta'lim, sun'iy intellekt va virtual reallik texnologiyalarini joriy etish san'at pedagogikasining yangi bosqichini belgilashi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Шавди́ров, С. А. (2017). Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности. *Педагогическое образование и наука*, (2), 109–110.
2. Shavdirov, S. A. (2017). Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons. *Eastern European Scientific Journal*, (1), 131–134.
3. Shovdirov, S. (2024). Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region. *E3S Web of Conferences*, 587, 02016.
4. Shavdirov, S. (2025). Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology. *AIP Conference Proceedings*, 3268(1), 070035.
5. Шавди́ров, С. А. (2017). Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари. *Современное образование (Узбекистан)*, (6), 15–21.
6. Shovdirov, S. A. (2024). Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari. *Inter Education & Global Study*, (1), 8–14.

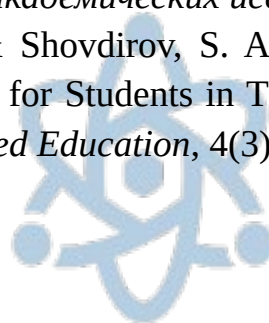

7. Ibraimov, X., & Shovdirov, S. (2023). Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students. *Science and Innovation*, 2(B10), 192–198.

8. Шавдилов, С. А. (2018). Изобразительному и прикладному искусству. *International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education*, 84–85.

9. Shovdirov, S. (2023). Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(12), 193–196.

10. Baymetov, B. B., & Shovdirov, S. A. (2023). Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts. *International Journal on Integrated Education*, 4(3), 60–66.

GLOBAL SCHOLARS
SCIENTIFIC PUBLISHING

